

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.637

DOI: [https://doi.org/ 10.18524/2411-2054.2018.31.143482](https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.31.143482)*О. В. Коч*, аспірантка

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Економіко-правовий факультет

Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ АРБІТРАЖНИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

У роботі досліджено особливості судового розгляду справ про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень в Україні, його вплив на міжнародний імідж та економіку держави. Представлені результати аналізу судової практики України по даній категорії справ за період з 2013 по перше півріччя 2018 рр. Досліджені загальні тенденції судової практики, зокрема, співвідношення показників кількості задоволених та відмовлених клопотань, підстави відмов, кількість клопотань про перегляд судових рішень та вирішення питань щодо такого перегляду, територіальний розподіл справ. Проаналізовано перспективи нового порядку визнання та виконання іноземних арбітражних рішень в Україні з огляду на результати аналізу судової практики України на передодні проведення реформи.

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, проарбітрабельність.

Справи про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень займають суттєву частку у економіці України. Зручність розгляду справ даної категорії є гарантією для суб'єктів зовнішньоекономічних відносин невторгання держави у приватні відносини та конфіденційності. В результаті численних спроб реформування, 15.12.2017 р. в Україні набув чинності новий порядок визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, впроваджений Законом від 03.10.2017 № 2147-VIII, спрямований на сприяння виконанню арбітражних рішень [7].

Постановка проблеми. Невизначеність процесуального порядку визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, зокрема, існування більш обтяжливого механізму, аніж передбачено на міжнародному рівні Конвенцією про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р. (далі – «Нью-Йоркська конвенція») [1], зумовило формування неоднозначної судової практики, що супроводжується ризиками відмови у визнанні та виконанні рішень міжнародного комерційного арбітражного суду (далі – «МКАС») з формальних причин, затягуванням строків судового розгляду, ймовірністю перегляду справи по суті та винесення рішення державним судом, що не відповідає рішенням МКАС або не забезпечує його виконання у повному об'ємі. Закріплення за державою статусу не дружньої до арбітражу зумовлює уникнення учасниками зовнішньоекономічних відносин юрисдикції України, що є однією з причин відтоку іноземних інвестицій з держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти визнання та виконання рішень МКА досліджені у наукових роботах Э. Галларда, Б. Голдман, Н. Єрпильової, Б. Корабельнікова, М. Розенберга, А. Редферна, М. Хантера, Р. Фучара, Дж. Саваж, тощо. Серед вітчизняних вчених ці питання розглянуті в роботах Т. Кисельової, М. Мальського, О. Перепелинської, Я. Петрова, Ю. Притики, Т. Сліпачук. Єдине комплексне дослідження судової практики України здійснене К. Пільковим та охоплює період 2013-2014 рр.

Методологія дослідження. Аналіз судової практики, покладений в основу даної роботи, базується на дослідженні понад 2000 судових рішень, ухвалених судами за період з 2015 р. по перше півріччя 2018 р.

В Єдиному державному реєстрі судових рішень України виділено за формою судочинства «цивільні справи» за категорією про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, розглянуті судами першої, апеляційної та касаційної інстанцій за період з 2015 р. по перше півріччя 2018 р. До аналізу включені остаточні рішення МКАС, рішення, переглянуті МКАС в апеляційному порядку, проміжні рішення, зокрема, про вжиття заходів забезпечення у арбітражу. При дослідженні не враховувались справи, що стосуються інвестиційного арбітражу, тобто справи, стороною яких є держава, зокрема, на які розповсюджується дія Вашингтонської Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами, що зумовлено специфікою даних справ, а саме публічним статусом держави та політичним характером справ. До аналізу включені справи, стороною яких є державні підприємства, враховуючи, що їх метою є здійснення господарської діяльності. Також з дослідження виключено справи про визнання та виконання рішень національних третейських судів, тобто справ у яких відсутній іноземний елемент, та на які не розповсюджується дія Нью-Йоркської конвенції [1].

На підставі вищевказаних критеріїв було виявлено та досліджено: 99 справ, розглянутих у 2015 р., 124 справи – у 2016 р., 67 справ – у 2017 р. та 35 справ – першому півріччі 2018 р. Результати дослідження було розглянуто у сукупності з даними статистично-аналітичного огляду за 2013-2014 рр., підготовленого К. Пільковим [10].

Отримані дані було співставлено з показниками стану здійснення судочинства в Україні за відповідні роки на підставі статистичних даних Верховного Суду [9], рівня ВВП України за даними Державної служби статистики [4], рейтингу держав за сприятливістю умов ведення бізнесу «Doing Business» Світового Банку [2]. Враховуючи, що перше півріччя 2018 р., є перехідним періодом, зокрема, 15.12.2017 р. набув чинності оновлений порядок розгляду справ про визнання та виконання рішень МКАС, дані 2018 р. розглянуто у сукупності з даними за 2013-2017 рр. або співставлено з ними.

Метою статті є дослідження особливостей судового розгляду справ про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень в Україні, його вплив на міжнародний імідж та економіку держави, аналіз перспектив дієвості нового порядку визнання та виконання рішень МКАС в Україні з огляду на результати аналізу судової практики України на передодні проведення реформи.

Виклад основного матеріалу. Справи про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень є не численними та складають біля 0,006% загальної кількості справ, що розглядаються судами першої інстанції в порядку цивільного судочинства (0,004% за 2015 р., 0,011% за 2016 р., 0,004% за 2017 р.) [9].

Формально справи даної категорії є безспірними, адже державний суд вправі відмовити у визнанні та виконанні рішень МКАС виключно з підстав процесуального характеру, вичерпний перелік яких визначено у Нью-Йоркській конвенції, учасниками якої є 156 держав, у тому числі і Україна [1]. Крім того, державний суд не має права переглядати справи даної категорії по суті та не розглядає заяви сторін про скасування рішень МКАС, адже це питання регулюється окремими національними порядками.

Поряд з цим вирішення даних справ має істотне значення як для міжнародного іміджу, так і для економіки держави.

Справи про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень завжди включають іноземний елемент. Зазвичай заявником у таких справах є іноземна юридична особа, а боржником – юридична особа України. Предметом справ даної категорії у більшості випадків є визнання та виконання рішень МКАС при Торгово-промисловій палаті України, проте майже 50% заяв стосуються рішень провідних МКАС світу, створених при міжнародних комерційних організаціях та, які мають вплив на міжнародному ринку, зокрема, це Німецький арбітражний інститут (DIS), МКАС при міжнародній торговій палаті у Парижі (ICC), Міжнародний центр по вирішенню спорів у Нью-Йорку при Американській Арбітражній Асоціації (ICDR), МКАС при Міжнародній організації торгівлі зерном та кормами (GAFTA), Лондонський суд Міжнародного Арбітражу (LCIA), Віденський міжнародний арбітражний центр (VIAC), Арбітражний інститут при торговій палаті Стокгольма (SCC), Арбітражний інститут при торгових палатах Швейцарії (SCAI).

Оцінка національного механізму визнання та виконання рішень МКАС враховується при формуванні рейтингу держав за сприятливістю умов ведення бізнесу «Doing Business», що формується Світовим Банком. За даними рейтингу як у 2017 р., так і у 2018 р. Україна займає 76 місце (із 190) у загальному рейтингу та 119 місце у рейтингу забезпечення виконання контрактів, при формуванні якого враховуються індекс альтернативних методів вирішення спорів (Україна: 1,5 із 3 балів) та індекс ефективності розгляду судових справ (Україна: 2 з 6 балів) [2].

Щодо значення справ про визнання та виконання рішень МКАС для економіки держави, показовим є співвідношення суми, що пред'явлена до стягнення по даним справам до ВВП України. Даний показник склав 0,38% від реального ВВП України станом на 2017 р., 0,46% – на 2016 р. та 0,09% на 2015 р. Крім того, за даними на перше півріччя 2017 рік, суми пред'явлені до стягнення у справах про визнання та виконання рішень МКАС (0,004% всіх справ) склали 12,3% від загальної суми, що пред'явлена до стягнення у справах, розглянутих місцевими судами у порядку цивільного судочинства [4].

Питання оптимізації порядку визнання та виконання рішень МКАС та приведення його у відповідність до міжнародних норм розглядалися неодноразово. Так, 15.12.2017 р. на підставі Закону від 03.10.2017 р. № 2147-VIII набули чинності зміни до Цивільного процесуального кодексу України (надалі - ЦПК) та встановлено новий порядок визнання та виконання іноземних арбітражних рішень, вперше структурно виділений у окремий розділ у ЦПК [7].

При оцінці ефективності розгляду справ про визнання та виконання рішень МКАС слід враховувати показники щодо кількості задоволених клопотань, підстав відмов у задоволенні, кількості клопотань про перегляд судових рішень та вирішення судами питань щодо такого перегляду.

В середньому у 75% клопотань про визнання та виконання рішень МКАС, поданих до судів першої інстанції, було задоволено, у тому числі частково (73 % - 2015 р., 68 % - 2016 р., 67% - 2017 р., 92% - 2018 р.). Тобто у більшості справ суди притримувались проарбітражного підходу. Часткові відмови у клопотаннях здебільшого стосувались: нарахування відсотків за порушення грошового зобов'язання, після набуття чинності арбітражним рішенням; видачі виконавчого листа, тощо.

Проте, задоволення не в повному обсязі на практиці могло стати перешкодою для виконання арбітражного рішення. Наприклад, через відмову судом у видачі виконавчого листа стягувач фактично стикався з вимушеним додатковим зверненням до суду з відповідною вимогою. Відмови у видачі виконавчого листа суди обґрунтовували передчасністю вимоги, адже ухвала про надання дозволу на примусове виконання арбітражного рішення ще не набрала законної сили [15]. Дане питання було вирішено відповідно до п. 6 ч. 2 ст. 476 ЦПК в редакції від 15.12.2017 р., якою було встановлено, що клопотання про визнання та виконання арбітражного рішення має містити вимогу щодо видачі виконавчого листа на примусове виконання [16].

Рівень відмов у клопотаннях про визнання та виконання рішень МКАС судами першої інстанції складає в середньому 14% (10% - 2013 р., 18% - 2014 р., 8% - 2015 р., 14% - 2016 р., 11% - 2017 р., 8% - 2018 р.).

Підставами для відмови стали: винесення рішення по спору, не передбаченому арбітражною угодою (50% - 2017 р.), порушення публічного порядку України (25% - 2017 р.), недопустимість об'єкту спору бути предметом арбітражного розгляду (29% - 2015 р., 15% - 2016 р.), невідповідність арбітражного процесу угоді сторін (у 2013, 2014, 15% - 2016 р., 25% - 2017 р.), позбавлення сторони можливості надати пояснення (у 2013, 2014, 43% - 2015 р., 7% - 2016 р., 50% - 2018 р.). Мали місце формальні відмови у визнанні та виконанні рішення МКАС з підстави його виконання боржником у повному обсязі у добровільному порядку (2014 р., 14% - 2015 р., 23% - 2016 р.).

Значним є відсоток справ, залишених без розгляду, біля 14% від загальної кількості поданих (17% - 2015 р., 17% - 2016 р., 19% - 2017 р., 0% - 2018 р.). Ця тенденція характерна і у 2013 та 2014 рр. Підставою залишення справ без розгляду було неподання стягувачем разом із клопотанням оригіналу або нотаріально посвідченої копії арбітражного рішення, арбітражної угоди, доказів повідомлення боржника про арбітражний розгляд або неналежне оформлення зазначених документів. Так, у справі про визнання та виконання рішення SCC від 31.03.2016 р. Вищий спеціалізований суд України (далі - ВССУ) залишив у силі ухвалу суду першої інстанції про залишення справи без розгляду на підставі того, що заявник не додав до клопотання переклад арбітражної угоди з російської на українську мову, а копію арбітражної угоди не було засвідчено [12]. Хоча це формально відповідало порядку, встановленому ст. 394 ЦПК України у редакції до 15.12.2017 р., проте суперечило ст. 5 Нью-Йоркської конвенції, відповідно до якої зазначені підстави можуть застосовуватись державним судом виключно за ініціативою, тобто за клопотанням, боржника. Відповідно до ст. 9 Конституції України [5] та ч. 2 ст. 19 Закону «Про міжнародні договори України» встановлено пріоритетність норм міжнародного договору у разі їх конкуренції із нормами національного пра-

ва [8]. Отже, державний суд, відповідно до норм Конвенції, мав прийняти справу до розгляду і у разі заперечення боржником, вирішувати питання щодо необхідності подання зазначених документів.

Новий порядок визнання та виконання рішень МКАС по суті дублює міжнародні норми, визначені у ст. 4 Нью-Йоркської конвенції [1] та п. 2 ст. 35 Типового Закону ЮНСІТРАЛ 1985 р. [3], відповідно до яких разом з клопотанням про визнання та виконання арбітражного рішення сторона має подати виключно оригінал арбітражного рішення та арбітражної угоди, або їх засвідчені копії, засвідчений переклад цих документів на офіційну мову держави виконання, якщо вони викладені на іноземній мові [16, ч. 4 ст. 476].

В середньому у 40% справ (36% - 2015 р., 41% - 2016 р., 58% - 2017 р., 23% - 2018 р.) сторони подають апеляцію на рішення судів першої інстанції. Апеляційні суди скасовують рішення судів першої інстанції у 18% справ, поданих до апеляції (22% - 2015 р., 25% - 2016 р., 24% - 2017 р., 0% - 2018 р.).

За результатами перегляду в апеляційному порядку суди відмовляють у наданні дозволу на виконання у 12% справ, з числа переглянутих (4% - 2015 р., 16% - 2016 р., 14% - 2017 р., 14% - 2018 р.) та 9% справ передають на новий розгляд (18% - 2015 р., 12% - 2016 р., 5% - 2017 р., 0% - 2018 р.).

Середньорічний відсоток рішень, переглянутих у касаційному порядку становить 16% (14% - 2015 р., 18% - 2016 р., 22% - 2017 р., 8% - 2018 р.) від загальної кількості поданих клопотань до судів першої інстанції та 39% (39% - 2015 р., 44% - 2016 р., 38% - 2017 р., 33% - 2018 р.) від справ, переглянутих в апеляційному порядку. Касаційні суди скасовують рішення апеляційних судів у 19% справ (33% - 2015 р., 22% - 2016 р., 19% - 2017 р., 0% - 2018 р.). За результатами перегляду касаційний суд відмовляє у наданні дозволу на виконання у 8% переглянутих справ (11% - 2015 р., 21% - 2016 р., 0% - 2017 р., 0% - 2018 р.) та 30% справ передає на новий розгляд до судів першої або апеляційної інстанцій (33% - 2015 р., 36% - 2016 р., 50% - 2017 р., 0% - 2018 р.).

Дані показники свідчать, що значна кількість рішень судів першої та апеляційної інстанцій, винесені з порушеннями.

Перегляд справ судами вищих інстанцій пов'язаний із відкладанням моменту виконання арбітражного рішення на декілька років. Поряд з цим, за останні роки в Україні було вироблено підхід «сурового невтручання у рішення МКАС», виходячи з якого державні суди відмовляли у нарахуванні відсотків за прострочення виконання грошового зобов'язання боржником після винесення арбітражного рішення.

Так, Апеляційний суд м. Києва відмовив у визнанні та виконанні рішення МКАС при GAFTA, з мотиву, що «делегування права на нарахування відсотків стягувачу або державним виконавцям суперечить засадам правосуддя в Україні /.../ це розцінюється, як втручання у відносини, врегульовані у арбітражному застереженні та має ознаки порушення публічного порядку України» [11].

ВССУ передав на новий розгляд справу про визнання та виконання рішення LCIA, зазначивши, що встановлення при наданні дозволу на примусове виконання рішення іншої, ніж визначена у рішенні іноземного суду, суми відсотків, які підлягають стягненню - є помилковим [13].

В аналогічній справі ВССУ прийшов до висновку, що визначення конкретного розміру складних відсотків до компетенції суду, який визнає та надає дозвіл на виконання рішення арбітражного суду, не відноситься [14].

Так, необмежена кількість переглядів справи у поєднанні з неможливістю нарахування відсотків за порушення грошового зобов'язання фактично пов'язана зі знеціненням суми стягнення за арбітражним рішенням.

Попри судову практику новий порядок визнання та виконання рішень МКАС встановив, що якщо в арбітражному рішенні передбачена сплата відсотків або пені, суд визначає суму боргу з урахуванням відсотків та пені до моменту виконання арбітражного рішення [16, ч. 4 ст. 479] з метою забезпечення інтересів та очікувань стягувача. При цьому, з 01.01.2019 р. вступає в силу ч. 5 ст. 479 ЦПК, відповідно якої остаточна сума відсотків (пені) має розраховуватись за правилами, визначеними у рішенні суду, органом, який здійснює примусове виконання [16, ч. 5 ст. 479].

Враховуючи приписи ст. 6 Конституції України органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України [5, ст. 6]. Так, до моменту набуття чинності зазначеною нормою 01.01.2019 р., суди формально не мають право самостійно встановлювати правила розрахунку суми відсотків, а відповідно виконавці здійснювати такі розрахунки.

Проте, Верховний Суд України при вирішенні справи про визнання та виконання рішення МКАС при GAFTA, яка розглядалась судами України понад 6 років, зайняв критичну позицію з приводу нарахування відсотків. У Постанові від 15.05.2018 р., Верховний Суд встановив, що до 01.01.2019 р. наявна прогалина у праві, проте нарахування відсотків виконавцем до моменту виконання зобов'язання боржником, не заборонено законом. Визначення порядку нарахування відсотків до моменту виконання рішення є розумним балансом між приватним інтересом стягувача та публічним інтересом у виконанні цього рішення [19]. Враховуючи, обов'язковість висновків Верховного Суду, дана постанова формально може розцінюватись як підстава для визначення судами порядку нарахування відсотків та здійснення розрахунків на етапі примусового виконання.

Окремої уваги заслуговує питання територіальної підсудності справ про визнання та виконання рішень МКАС. Протягом останніх 3 років 39 % клопотань були розглянуті місцевими судами Київської області (36 % - 2015 р., 49 % - 2016 р., 33 % - 2017 р.), у той час як у середньому 17 % було розглянуто судами Дніпропетровської, 9 % – Запорізької, 8 % – Одеської областей.

Відповідно до нового порядку розгляд справ даної категорії передано від місцевих судів за місцезнаходженням боржника [20, ст. 392] до компетенції апеляційного суду Києва [16, ч. 3 ст. 475]. Так, порядок визнання та виконання рішень МКАС частково повернувся до норм 2001 - 2005 рр., коли справи розглядались апеляційними судами як судами першої інстанції [6, ст. 4].

Зміну територіальної підсудності можна обґрунтувати зменшенням кількості судових інстанцій у розгляді справ про визнання та виконання рішень МКАС до двох – Апеляційний суд м. Києва та ВССУ з метою скорочення строків та забезпечення більш професійного розгляду. Проте, не враховується, що сторонам має бути забезпечено найменш обтяжливий порядок визнання та виконання рішень МКАС, що не узгоджується з вимогою бути присутніми на судовому розгляді у Києві, якщо місцезнаходження сторін в інших містах України, а як демонструє судова практика понад 60% справ розглядається судами не Київської області. Так,

мета скорочення строків розгляду справ даної категорії могла б бути досягнута шляхом передання справ до підсудності апеляційних судів України. Мета забезпечення більш професійного розгляду справ може бути забезпечена шляхом створення спеціалізованого суду.

Поряд з цим, як вже зазначалось вище, ЦПК у новій редакції вирішив низку суперечливих питань, що сформувались на практиці та у деяких випадках призводили до неможливості повноцінного виконання рішень МКАС, зокрема: 1) визначено обов'язок у заяві про визнання та виконання арбітражного рішення вказувати вимогу видати виконавчий лист; 2) суд зобов'язано визначати суму, що підлягає сплаті, з урахуванням відсотків та пені до моменту виконання арбітражного рішення, з визначенням порядку їх нарахування; 3) суд зобов'язано суму у валюті перераховувати у гривні виключно за заявою стягувача [16].

Крім того, ЦПК у новій редакції було впроваджено новий порядок, що стосується визнання і надання дозволу на добровільне виконання рішення МКАС, відповідно до якого боржник подає відповідну заяву до суду, а суд виносить ухвалу, яка є підставою для видачі виконавчого листа [16, ст. 480].

Новий механізм має особливе значення з огляду на валютне законодавство України. Відповідно до пп.20 п.6 постанови Національного Банку України «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 13.12.2016 р. № 410 в Україні діє заборона на купівлю та перерахування іноземної валюти, у тому числі на підставі індивідуальної ліцензії. Винятком з цієї норми на підставі змін від 29.03.2018 р. стало перерахування іноземної валюти за кордон з метою виконання рішень МКАС резидентом-боржником, який отримав індивідуальну ліцензію Національного Банку [17]. Так, формально боржник, який має намір виконати арбітражне рішення, за яким має перераховуватись валюта за кордон, зобов'язаний звернутись до суду з заявою про визнання та надання дозволу на добровільне виконання рішення МКАС в Україні [16, ст. 480].

Станом на перше півріччя 2018 р. апеляційним судом м. Києва було розглянуто одну справу, у якій задоволено заяву боржника-резидента України про визнання і надання дозволу на добровільне виконання рішення LCIA, яким передбачалось перерахування боржником грошових коштів у фунтах стерлінгах юридичній особі, зареєстрованій у Швейцарії [18].

Так, порядок надання дозволу на добровільне виконання рішень МКАС є важливим механізмом забезпечення партнерських відносин та захисту інтересів стягувача з огляду на чинні валютні обмеження в Україні.

Висновки. Справи про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень за кількістю є нечисленними, проте мають істотне значення як для міжнародного іміджу, так і для економіки держави, про що свідчить співвідношення суми вимог за клопотаннями про визнання та виконання рішень МКАС, заявлених до судів першої інстанції, до рівня ВВП держави.

Дослідження судової практики продемонструвало, що в період з 2013 по 2017 рр. було сформовано низку прецедентів, які обтяжували порядок визнання та виконання іноземних арбітражних рішень. Державні суди здебільшого визнають та надають дозвіл на примусове виконання рішень МКАС. Проте, за аналогією до процесуального порядку у позовному провадженні, суди вимагали від заявника подання документів, не передбачених міжнародними нормами. Це свідчить про

те, що судовою практикою в Україні не сприйнято підходу застосування підстав відмови у визнанні рішення МКАС виключно за заявою боржника, за винятком, коли має місце порушення публічного порядку та неможливість об'єкту спору бути предметом арбітражного розгляду. Невизначеність процесуального порядку ставало підставою для неодноразового перегляду справ апеляційною та касаційною інстанціями, що створювало передумови до затягування процесу та супроводжувалось ризиком, що ціна задоволення заяви про визнання та виконання рішення МКАС виявиться не співмірною витраченим зусиллям, враховуючи, що у судовій практиці було сформовано підхід «сурового не втручання у суть арбітражної справи» як привід для відмови у нарахуванні відсотків (пені) на прострочену суму боргу.

Так, проблеми, що сформувались у судовій практиці, стали передумовою до оновлення порядку визнання та виконання іноземних арбітражних рішень в Україні. 15.12.2017 р. в Україні набув чинності ЦПК у новій редакції, яким вирішено низку суперечливих питань, зокрема: 1) виконавчий лист видається на підставі заяви стягувача про визнання та виконання арбітражного рішення; 2) суму боргу за арбітражним рішенням визначається з урахуванням відсотків та пені до моменту виконання арбітражного рішення; 3) сума боргу у іноземній валюті підлягає перерахунку у гривні виключно за заявою стягувача.

Хоча порівняно короткий період розгляду справ про визнання та виконання рішень МКАС за новим порядком, тобто перше півріччя 2018 р., не дозволяє оцінювати його ефективність, проте безпосереднє усунення у ЦПК у новій редакції прогалин у праві, що виявлені у судовій практиці, виступає у підтвердження його перспективності.

Список літератури

1. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, New York, 1958. [Electronic resource]. — Mode of access: www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention.html.
2. Enforcing Contracts Methodology / Doing Business Project of the World Bank <http://www.doingbusiness.org/Methodology/Enforcing-Contracts>
3. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, 1985. [Electronic resource]. — Mode of access: www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration.html.
4. Державна служба статистики України – Офіційний веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Конституція України: Основний Закон України від 28.06.1996 р. – К.: Парлам. Вид-во, 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Про визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів: Закон від 29.11.2001 р. № 2860-III (втратив чинність) // Голос України, 2002. - № 8.
7. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII // Голос України, 2017. - № 221-222.
8. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV // Голос України. - 2004. - № 142.
9. Статистичні дані. Стан здійснення судочинства в Україні // Верховний Суд України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.
10. Україна - дружина арбітражу юрисдикція: статистично-аналітичний огляд, 2013 - 2014. / Укладач: К. Пільков. – К.: Cai & Lenard, 2014. – 27 с.
11. Ухвала Апеляційного суду м. Києва по справі № 759/16206/14-ц від 23.02.2017р.

- [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/65040970>.
12. Ухвала ВССУ по справі № 519/459/16-ц від 31.05.2017 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66870283>.
 13. Ухвала ВССУ по справі № 6-47255св14 від 30.09.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/52807508>.
 14. Ухвала ВССУ по справі № 6-8077св15 від 23.09.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/52411892>.
 15. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва по справі №761/37045/15-ц від 01.07.2016 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58807515>.
 16. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (в ред. від 15.12.2017 р.) // Офіційний вісник України, 2004. - № 16, с. 11, Ст. 1088.
 17. Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України: Постанова Національного банку України від 13.12.2016 № 410 // Офіційний вісник України, 2017 р. - № 5, с. 56, Ст. 174.
 18. Ухвала Апеляційного суду м. Києва від 21.05.2018 р. по справі №796/111/2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74121260>.
 19. Постанова Верховного Суду по справі №759/16206/14-ц від 15.05.2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74630452>.
 20. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (в ред. від 03.08.2017 р.) // Офіційний вісник України, 2004. - № 16, с. 11, Ст. 1088.

Стаття надійшла 18.09.2018 р.

Е. В. Коч, аспірантка

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

Экономико-правовой факультет

Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

ПРИЗНАНИЕ И ИСПОЛНЕНИЕ ИНОСТРАННЫХ АРБИТРАЖНЫХ РЕШЕНИЙ В УКРАИНЕ: ТЕНДЕНЦИИ СУДЕБНОЙ ПРАКТИКИ

Резюме

Статья посвящена анализу судебной практики за 2013 – первое полугодие 2018 гг. по делам о признании и исполнении иностранных арбитражных решений и ее влиянию на реформирование процессуального законодательства Украины в этой сфере.

Дела о признании и исполнении арбитражных решений имеют существенное значение, как для международного имиджа, так и для экономики государства. Несмотря на то, что суды придерживаются проарбитражной позиции, в судебной практике за последние 5 лет было сформировано ряд прецедентов, отягчающих порядок признания и исполнения арбитражных решений, что стало причиной для проведения реформы.

Так, 15.12.2017 г. в Украине вступил в силу новый порядок, который решил ряд спорных вопросов, в частности: 1) исполнительный лист выдается на основании заявления взыскателя о признании и исполнении арбитражного решения; 2) сумма долга по арбитражному решению определяется с учетом процентов и пени до момента его исполнения; 3) сумма долга в иностранной валюте подлежит пересчету в гривны по заявлению взыскателя.

Хотя, сравнительно короткий период рассмотрения дел о признании и исполнении арбитражных решений по новому порядку не позволяет оценивать его эффективность, но устранение пробелов в праве, которые выявлены в судебной практике, свидетельствует о его перспективности.

Ключевые слова: международный коммерческий арбитраж, признание и исполнение арбитражных иностранных решений, проарбитрабельность.

O. V. Koch, PH.D. Student

Odessa I. I. Mechnikov National University

Economics and Law Faculty

Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF FOREIGN ARBITRAL AWARDS IN UKRAINE: COURT PRACTICE TENDENCIES

Summary

The article is devoted to the analysis of the court practice of 2013 – first half of 2018 in cases on recognition and enforcement of foreign arbitral awards and its influence on the reformation of the procedural legislation of Ukraine in this field.

The cases on recognition and enforcement of arbitral awards have a significant meaning both for the international image and economy of the state. Despite the courts follow a pro-arbitration approach; the court practice in Ukraine for the last 5 years has formed a number of requirements that complicated the procedure of recognition and enforcement of arbitral awards that became a reason for renewing of it.

Thus, 15.12.2017 in Ukraine the new procedure came into force that solved some collisions, in particular: 1) the enforcement order shall be issued on the ground of the claim on recognition and enforcement of arbitral award; 2) the amount of recovery under the arbitral award shall be determined including interests and penalty up to the moment of execution; 3) the recovery in the foreign currency shall be converted into the UAH, if claimant is asking for that.

Although, a relatively short period of conducting proceedings in cases on recognition and enforcement of arbitral awards under the renew procedure does not allow to estimate its efficiency, the elimination of gaps in law enforcement practice promising the procedure to be prospective.

Key words: international commercial arbitration, recognition and enforcement of foreign arbitral award, pro-arbitration approach.